

Sammendrag

Bakgrunn og problemstilling: Det er veldokumentert at fastlegeordningen er under stort press, og at noe må gjøres for å rekruttere og beholde fastleger i mange norske kommuner. Et opprinnelig distriktsproblem er blitt nasjonalt, og rammer nå også større byer. Vi studerte om faktorer i den enkelte kommune hadde betydning for graden av utfordringer med å rekruttere og beholde fastleger.

Metode: Vi valgte en kvalitativ tilnærming og tok utgangspunkt i en foreliggende oversikt over kommuner med ingen, middels eller stor grad av rekrutteringsproblemer. Fra denne valgte vi to clustre hver bestående av tre kommuner med varierende grad av rekrutteringsproblemer. Fra disse seks kommunene rekrutterte vi åtte fastleger og tolv kommunale ledere og gjennomførte individuelle intervjuer og gruppeintervjuer. Intervjuene ble deretter transkribert og videre kodet og analysert ved hjelp av implementeringsteori.

Resultater: Vi fant store forskjeller mellom kommunene i hvordan fastlegeordningen var organisert, hvor omfattende og velfungerende de samarbeidet med fastlegene, og grad av utfordringer med å rekruttere og beholde fastleger. Studien indikerer at en rekke faktorer har betydning for vellykket rekruttering av fastleger og en stabil legetjeneste. De fleste fastlegene rapporterte om betydelig økt arbeidstid og arbeidspress, og det syntes å være en sammenheng mellom finansieringsordning og hvor lett kommunen hadde for å få fastleger. Mange unge leger etterspurte trygghet og regulert arbeidstid, og var mer positive til fast lønn og 8.2-avtaler. Alle var enige i at noe må gjøres, men samme enighet eksisterte ikke når det gjaldt *hva* som bør gjøres, og *hvem* som har ansvaret. Kompetanse og gjennomføringsevne viser seg å være viktig, eksempelvis så vi at noen kommuner hadde en aktiv tilnærming for å sikre en stabil legetjeneste, mens andre ventet på statlige initiativ. Eksterne rammebetingelser, slik som nasjonal finansieringsordning, kommunens geografiske beliggenhet hadde som forventet en betydning, men andre mer interne faktorer, slik som kultur og relasjoner viser seg å være minst like viktig. Det syntes også å være klare forskjeller i motivasjon mellom de ulike kommunene, som i vår studie så ut til å påvirke relasjoner og trivsel, og dermed også rekruttering.

Konklusjon: Det er etterhvert veldokumentert at fastlegeordningen er under stort press, og at noe må gjøres for å redde den. Det synes klart at det må komme både initiativ og midler fra statlig hold for at denne situasjonen skal kunne løses nasjonalt. Vår studie indikerer at kommunene i påvente av dette er nødt til å gjennomføre lokale tiltak for å bedre stabiliteten. Slike tiltak kan være å tilby flere leger 8.2 avtaler eller fast lønn. Videre må kommunene tenke systematisk på tiltak for å redusere arbeidsbelastningen på den enkelte fastlege. Det vil være avgjørende at kommunen prioriterer langsiktig relasjonsbygging og dialog med sine fastleger, og inkluderer dem i den øvrige helsetjenesten. Dette må det avsettes midler til.